

Journal Website

Article history:

Received 05 March 2025

Revised 05 April 2025

Accepted 22 April 2025

Published online 05 July 2025

Journal of Psychological Dynamics in Mood Disorders

Volume 4, Issue 2, pp 244-264

E-ISSN: 2981-1759

Presenting a Qualitative Model of Factors Preventing Single Men from Initiating Marriage: A Grounded Theory Study

Sayedeh Zahra Mansourzadeh¹, Mohsen Nazarifar^{2*}, Abbas Amanollahi³, Alireza Ghasemi Zad⁴

¹ Ph D student of Counseling, Department of Psychology and Counseling, Arak Branch, Islamic Azad University, Arak, Iran.

² Assistant Professor, Department of Psychology and Counseling, Arak University, Arak, Iran.

³ Professor, Department of Counseling, Shahid Chamran University of Ahvaz , Ahvaz, Iran.

⁴ Associate Professor, Department of Educational Management, Kazerun Branch, Islamic Azad University, Kazerun, Iran.

* Corresponding author email address: m-nazarifar@araku.ac.ir

Article Info

Article type:

Original Research

How to cite this article:

Mansourzadeh, S.Z., Nazarifar, M., Amanollahi, A., Ghasemi Zad, A. (2025). Presenting a Qualitative Model of Factors Preventing Single Men from Initiating Marriage: A Grounded Theory Study. *Journal of Psychological Dynamics in Mood Disorders*, 4(2), 244-264.

© 2024 the authors. Published by Maher Talent and Intelligence Testing Institute, Tehran, Iran. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

ABSTRACT

Objective: The aim of the present study is to propose a qualitative model of factors influencing the failure to initiate marriage among single men. This study examines the factors that lead to delays in marriage and the obstacles along their path.

Methodology: This research was conducted with a qualitative approach using the grounded theory method. The research population consisted of single men in the city of Kazerun. Fifteen of them were selected through purposive sampling, based on inclusion and exclusion criteria, until theoretical saturation was reached. Data were collected through semi-structured interviews and analyzed in three stages—open coding, axial coding, and selective coding—using the method outlined by Strauss and Corbin (1998).

Findings: In the open coding stage, 232 final codes were identified. These codes were organized into key categories during the axial coding stage. Ultimately, in the selective coding stage, the study's core category was determined. The factors preventing marriage were classified into five general dimensions: causal factors (such as fear of commitment and financial problems), and contextual factors (such as negative past experiences and cultural beliefs), intervening factors (such as individual attitudes and fear of the future).

Conclusion: The findings of the study indicate that the failure to initiate marriage among single men is the result of a combination of psychological, social, cultural, and economic factors that interact in a complex manner. These results can be useful for social policymaking and cultural planning aimed at reducing barriers to marriage and improving the psychological and social well-being of young people.

Keywords: lack of initiation, marriage, single men, grounded theory.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Marriage is a significant life event that profoundly impacts individuals' physical and psychological health, as well as their overall life satisfaction (Bouchard et al., 2023; Pengpid et al., 2024). Research indicates that individuals in satisfying marriages report higher levels of life satisfaction compared to their single counterparts, while those in unhappy marriages experience the lowest levels of well-being (Kislev, 2019). However, contemporary societies are witnessing dramatic shifts in marriage patterns, including delayed marriages and a growing phenomenon of single men choosing not to marry (Barry, 2023; Begi, 2023). This trend is influenced by factors such as industrialization, urbanization, globalization, and technological advancements, which have collectively altered traditional marriage timelines (Ghayasvand, 2022; Ghayasvand & Hajilou, 2020).

In Iran, these changes are particularly pronounced, with the average age of first marriage for men rising to 28.3 years nationally and even higher in specific regions like Kazerun, where it reaches 30.9 years (Foroutan, 2021). Cultural and economic challenges, including financial instability, high wedding costs, and shifting societal values, further complicate the decision to marry (Alavi-Wafa, 2020). Theoretical frameworks such as Merton's strain theory and Giddens' theories on trust and modernity provide insights into these dynamics, highlighting the dissonance between traditional marital goals and modern rational approaches to achieving them (Naeibi et al., 2017; Valabeigi, 2023). Additionally, the rational choice theory suggests that individuals weigh the costs and benefits of marriage, often opting out when perceived risks outweigh potential rewards (Diekmann, 2022; Krstić, 2022).

This study addresses a critical gap in the literature by focusing on the lived experiences of single men in Kazerun, Iran, who have chosen not to marry. Unlike previous research, which often centered on women or general populations, this study delves into the psychological, social, cultural, and economic barriers these men face, offering a nuanced understanding of their decision-making processes.

Methodology

This qualitative study employed a grounded theory approach, following the systematic method outlined by Strauss and Corbin (1998). The research population consisted of single men aged 33 to 45 residing in Kazerun, Iran. Participants were selected through purposive sampling based on predefined inclusion and exclusion criteria, with theoretical saturation achieved after interviewing 15 individuals.

Data were collected via semi-structured interviews, each lasting 45 to 90 minutes. The interviews explored participants' perspectives on marriage, focusing on causal factors (e.g., fear of commitment, financial concerns), contextual factors (e.g., cultural beliefs, past experiences), and intervening factors (e.g., personal attitudes, future anxieties). The interviews were transcribed verbatim and analyzed using a three-stage coding process: open coding, axial coding, and selective coding. To ensure reliability, two independent coders analyzed a subset of interviews, achieving a 95% agreement rate. Ethical considerations, including informed consent and confidentiality, were strictly adhered to throughout the study.

Findings

The analysis categorized open codes into three key dimensions:

1. **Causal Factors:** These included financial instability (e.g., lack of housing, unstable income), fear of commitment (e.g., anxiety about divorce or marital strife), and familial pressures (e.g., unrealistic expectations from potential spouses' families). Participants also cited negative past experiences, such as failed relationships or observing unhappy marriages, as deterrents.
2. **Contextual Factors:** Cultural and societal norms played a significant role, with participants highlighting the stigma of being single, traditional gender roles, and the influence of family dynamics. Economic conditions, such as inflation and unemployment, further exacerbated their reluctance to marry.
3. **Intervening Factors:** Personal attitudes, such as prioritizing career over marriage or valuing independence, were prominent. Fear of the future, including concerns about providing for a family or maintaining personal freedom, also emerged as critical barriers.

The core category, "avoidance of marriage," encapsulated these dimensions, illustrating how psychological, social, and economic factors interact to shape single men's decisions.

Discussion and Conclusion

The findings reveal that the decision to avoid marriage among single men is multifaceted, driven by a complex interplay of psychological, social, cultural, and economic factors. Financial instability and fear of commitment were the most prominent barriers, aligning with global trends where economic pressures delay or deter marriage ([Bouchard et al., 2023](#)). The study also underscores the role of cultural and familial expectations, which often conflict with individual desires for autonomy and personal fulfillment ([Foroutan, 2021](#)).

Theoretical implications highlight the relevance of rational choice theory, as participants weighed the perceived costs and benefits of marriage, often concluding that the risks outweighed the rewards ([Diekmann, 2022](#)). Additionally, the findings support the strain theory, where societal expectations and individual capabilities create tension, leading to avoidance behaviors ([Naeibi et al., 2017](#)).

Practical implications suggest the need for multifaceted interventions. Policymakers should address economic barriers by creating job opportunities and affordable housing. Educational programs could focus on fostering healthy relationship skills and realistic expectations about marriage. Cultural shifts, such as reducing stigma around singlehood and promoting gender equality, may also alleviate pressures on men to conform to traditional marital norms.

Limitations of the study include its regional focus and reliance on self-reported data, which may not capture broader societal trends. Future research could employ mixed-methods approaches to quantify these findings and compare them across diverse populations. Longitudinal studies would also provide insights into how these attitudes evolve over time.

In conclusion, this study offers a comprehensive model of the factors preventing single men from marrying, emphasizing the need for holistic solutions that address economic, cultural, and psychological barriers. By understanding these dynamics, stakeholders can develop targeted strategies to support individuals in making informed decisions about marriage and family life.

وبسایت مجله

تاریخچه مقاله

دریافت شده در تاریخ ۱۵ اسفند ۱۴۰۳

اصلاح شده در تاریخ ۱۶ فروردین ۱۴۰۴

پذیرفته شده در تاریخ ۰۲ اردیبهشت ۱۴۰۴

منتشر شده در تاریخ ۱۴ تیر ۱۴۰۴

پویایی‌های روانشناختی در اختلال‌های خلقی

دوره ۴، شماره ۲، صفحه ۲۶۴-۲۴۴

شاپای الکترونیکی: ۲۹۸۱-۱۷۵۹

ارائه مدل کیفی عوامل عدم اقدام به ازدواج پسران: یک پژوهش داده‌بنیاد

سیده زهرا منصورزاده^۱، محسن نظری فر^{۲*}، عباس امان الهی^۳، علیرضا قاسمی زاد^۴

۱. دانشجوی دکتری مشاوره، گروه روانشناسی و مشاوره، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران.

۲. استادیار، گروه روانشناسی و مشاوره، دانشگاه اراک، اراک، ایران.

۳. استاد، گروه مشاوره، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

۴. دانشیار، گروه مدیریت آموزشی، واحد کازرون، دانشگاه آزاد اسلامی، کازرون، ایران.

*ایمیل نویسنده مسئول: m-nazarifar@araku.ac.ir

اطلاعات مقاله

چکیده

نوع مقاله

پژوهشی/اصیل

نحوه استناد به این مقاله:

منصورزاده، سیده زهرا، نظری فر، محسن، امان الهی، عباس، قاسمی زاد، علیرضا. (۱۴۰۴). ارائه مدل کیفی عوامل عدم اقدام به ازدواج پسران: یک پژوهش داده‌بنیاد. *پویایی‌های روانشناختی در اختلال‌های خلقی*، ۲(۲)، ۲۶۴-۲۴۴.

© ۱۴۰۳ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY-NC 4.0) صورت گرفته است.

هدف: هدف پژوهش حاضر، ارائه یک مدل کیفی از عوامل مؤثر بر عدم اقدام به ازدواج در پسران مجرد است. این مطالعه به بررسی عواملی می‌پردازد که باعث تأخیر در ازدواج پسران و موانع موجود در مسیر آن‌ها می‌شود. **روش‌شناسی:** این پژوهش با رویکرد کیفی و روش نظریه داده‌بنیاد انجام شد. جامعه پژوهش شامل پسران مجرد شهرستان کازرون بود که ۱۵ نفر از آنان به روش نمونه‌گیری هدفمند و بر اساس ملاک‌های ورود و خروج تا رسیدن به اشباع نظری انتخاب شدند. داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته جمع‌آوری و با استفاده از روش استراوس و کوربین (۱۹۹۸) در سه مرحله کدگذاری باز، محوری و گزینشی تحلیل شد. **یافته‌ها:** در مرحله کدگذاری باز، ۲۳۲ کد نهایی شناسایی شد. این کدها در مرحله کدگذاری محوری به مقولات کلیدی دسته‌بندی شدند و در نهایت در مرحله کدگذاری گزینشی، مقوله محوری پژوهش تعیین گردید که عوامل عدم اقدام به ازدواج در پنج بُعد کلی طبقه‌بندی شدند: عوامل علی (مانند ترس از تعهد و مشکلات مالی) و عوامل زمینه‌ای (مانند تجارب منفی گذشته و باورهای فرهنگی) عوامل مداخله‌گر (مانند نگرش‌های فردی و هراس از آینده). **نتیجه‌گیری:** یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که عدم اقدام به ازدواج در پسران، نتیجه ترکیبی از عوامل روانی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی است که در یک تعامل پیچیده با یکدیگر عمل می‌کنند. این نتایج می‌تواند در سیاست‌گذاری‌های اجتماعی و برنامه‌ریزی‌های فرهنگی جهت کاهش موانع ازدواج و ارتقای سلامت روانی و اجتماعی جوانان مؤثر باشد.

کلیدواژگان: عدم اقدام، ازدواج، پسران، داده بنیاد.

مقدمه

یافته‌های پژوهشی دلالت بر رابطه‌ای نیرومند بین ازدواج و کیفیت آن با انواع ناراحتی‌های جسمانی و روانی در بین همسران و سایر اعضای خانواده دارند (Bouchard et al., 2023; Pengpid et al., 2024). یافته‌های مطالعه کیسلو (۲۰۱۹) در ارتباط با مقایسه رضایت از زندگی در افراد متأهل و مجرد نشان می‌دهند که افراد دارای ازدواج رضایتمند از بیشترین سطوح رضایت از زندگی^۱ برخوردار هستند؛ پس از آن‌ها، افراد مجرد دارای رضایت از زندگی مناسبی هستند (Kislev, 2019)؛ در آخر، افراد دارای زندگی زناشویی ناخشنود از کمترین سطوح رضایت از زندگی بهره‌مند هستند که نشان‌دهنده اهمیت ازدواج و دقت در تشکیل یک خانواده مناسب در دستیابی به رضایت از زندگی بهتر است. امروزه، نهاد خانواده بیش از گذشته متحمل بروز تغییرات و تحولات بزرگ در خود شده است. ازدواج و تشکیل خانواده، یکی از مهم‌ترین اتفاقات زندگی انسان است که نه تنها بر سلامت جسمانی و روانی افراد تأثیر می‌گذارد، بلکه ورود به فصل جدید زندگی افراد را نیز زیر تأثیر قرار می‌دهد (Purnomo & Suprihandari, 2025). ازدواج، پدیده‌ای ایستا و مستقل از زمان و مکان نیست بلکه در مقابل، هماهنگ با تغییرات جامعه، دستخوش تغییر و دگرگونی می‌شود (Ghayasvand, 2022; Ghayasvand & Hajilou, 2020). در این میان، عدم اقدام به ازدواج^۲ پدیده‌ای جدید است که در اثر بروز عواملی از قبیل صنعتی‌شدن، شهرنشینی، جهانی‌شدن، پیشرفت فناوری و... به‌وجود آمده و سن مناسب ازدواج در جوانان را به تأخیر انداخته است (Barry, 2023; Begi, 2023). به عبارتی، عدم اقدام به ازدواج تنها به بُعد سنی افراد مرتبط نیست، بلکه شامل یک بعد روانی نیز می‌باشد. منظور از بعد روانی، امید انسان و پیش‌بینی او به ازدواج است که با بالا رفتن سن کمتر می‌شود و امکان دارد فرد به ذهنیت مجرد قطعی، به معنای رد عقد ازدواج برای همیشه برسد که این امر باعث کاهش فرصت مستقل‌بودن از خانواده اصلی، عدم پذیرش اجتماعی، تأخیر در ایفای نقش همسری و پدری، فرسایش روانی و کاهش سرمایه اجتماعی درون خانواده می‌شود (Tahir, 2024). تغییر در رفتارها و الگوهای ازدواج، یکی از مشخصه‌های جوامع مدرن است. کشور ما نیز در چند دهه گذشته با تغییرات در ساختارهای کلان جامعه، شاهد تغییراتی در الگوهای ازدواج بوده است (Begi, 2023). فروتن (۱۴۰۰) در یک مطالعه جامعه‌شناختی درباره تغییر الگوهای رفتاری مردم ایران درباره ازدواج و خانواده می‌گوید همسو و هماهنگ با «فرآیند جهانی‌شدن»^۳ که ناشی از پیشرفت‌های فناوری در عرصه‌های ارتباطی و رسانه‌ای است، شهرها و روستاها به‌طور چشمگیری با تغییرات بنیادین در جهت‌گیری‌های افراد نسبت به ارزش‌های جامعه و خانواده مواجه شده‌اند؛ به گونه‌ای که رویکردهای روستاییان و شهرنشینان نسبت به مؤلفه‌های جمعیت‌شناختی مانند الگوهای ازدواج، فرزندآوری، طلاق و مهاجرت از حالت سنتی خود خارج شده و بیشتر به‌سوی یک‌نوع هم‌سویی و هم‌گرایی سوق پیدا کرده است (Foroutan, 2021). پژوهش‌های گوناگون و در حیطه‌های مختلف علوم انسانی و اجتماعی در کشور ما به‌دقت دریافته‌اند که تغییرات بزرگی در زمینه ازدواج و تشکیل خانواده در ایران به‌وقوع پیوسته است. برای نمونه، علوی‌وفا (۱۳۹۹) در پژوهشی که به بررسی موانع رشد جمعیتی پرداخته بود، دریافت که ۴ مورد از علل اصلی کاهش نرخ رشد جمعیت در کشور به‌ترتیب عبارتند از «عدم اقدام به ازدواج»، «اقدام دیر به ازدواج»، «تأخیر در بازه ازدواج» و «تمایل نداشتن به فرزندآوری» (Alavi-Wafa, 2020). به‌طور جالب توجهی، پژوهش‌های بسیاری به مطالعه دلایل بالا رفتن سن ازدواج و/یا علل مجرد ماندن به‌صورت اختصاصی در جامعه دختران یا به‌صورت عمومی در هر دو جنس پرداخته‌اند (Ganji et al., 2021; Ghayasvand & Hajilou, 2020; Tahir, 2024).

1- life satisfaction

2- not to get married

3- globalization process

نظریه پردازان گوناگونی در طی زمان اقدام به تبیین تغییرات در الگوی ازدواج افراد کرده‌اند. برای نمونه، بر اساس نظریه فشار مرتون (Naeibi et al., 2017)، هر گاه وسایل و اهداف در یک گروه اجتماعی و یا به‌طور کلی‌تر در ساختار جامعه، هماهنگ باشند، برای مثال هر دو کنش وسایل و اهداف سنتی را دنبال نمایند و یا هر دو عقلانی-حقوقی باشند، آن جامعه دچار مشکل نخواهد بود؛ ولی چنانچه اهداف، ارزشی و یا عاطفی باشند ولی وسیله دستیابی به آن‌ها عقلانی باشد، دیگر با یک جامعه متعادل و هماهنگ روبرو نخواهیم بود (Rocheleau et al., 2023). همین امر درباره بسیاری از موضوعات اجتماعی مانند پدیده بالا رفتن سن ازدواج و عدم اقدام به ازدواج نیز می‌تواند مصداق داشته باشد. در حالی که در شرایط کنونی جامعه ایران که ازدواج به‌عنوان یک هدف ارزشی، عاطفی و حتی سنتی مطرح می‌شود، ولی راه‌ها و شیوه‌های دستیابی به آن به‌صورت کاملاً عقلانی است، این ناهماهنگی منجر به آشفتگی و بی‌سامانی در جامعه کنونی می‌گردد و آثار بسیار زیان‌باری را به دنبال خواهد داشت که عدم اقدام به ازدواج پسران یکی از آن‌ها است (Barry, 2023). به همین صورت نیز، نظریه کارکردگرایی دورکیم (Malik & Malik, 2022) با مبنا قرار دادن تغییرات اجتماعی، به این نتیجه می‌رسد که تخصصی‌شدن و تمایزات فردی موجب ایجاد وضعیتی می‌شود که در حالت نابسامانی (سردرگمی افراد در تشخیص ارزش‌ها)، نیازهای افراد تشدید می‌شود. امروزه، افزایش جمعیت و گسترش تقسیم کار اجتماعی و به‌وجود آمدن شغل‌های متنوع، موجب ارتباطات اجتماعی زیاد، تراکم اخلاقی و ارزش‌ها و هنجارهای گوناگون در جامعه شده است. از سوی دیگر، یکی از مباحث بسیار مهم در مقوله تغییرات اجتماعی، بحث مدرنیته است که به‌عنوان یک پدیده، دارای اثرات غیرقابل‌انکاری بر جلوه‌های زندگی اجتماعی انسان شامل خانواده و ازدواج است. کاهش تعداد ازدواج‌ها و افزایش سن ازدواج از این گونه موارد هستند (Chae et al., 2021).

در همین زمینه، گیدنز (Valabeigi, 2023) معتقد است که یکی از مهم‌ترین آفت‌های اجتماعی که هر جامعه‌ای را با مشکل جدی مواجه می‌سازد، فقدان اعتماد میان اعضای جامعه یا به اصطلاح بی‌اعتمادی^۱ است. گسترش بی‌اعتمادی و دورویی در روابط اجتماعی و گسترش انواع انحرافات اخلاقی در سطح جامعه به نهاد خانواده و مناسبات انسانی نیز انتقال یافته و اساساً کیفیت ارتباط با دیگران را دچار شک و تزلزل کرده است. افزایش اعتیاد، فریب‌کاری، کلاه‌برداری و تجربه‌های تلخ دیگران در این موارد که هرروزه در صفحه حوادث روزنامه‌ها منتشر می‌شود، در کنار توسعه کمی شهرنشینی و افزایش جمعیت که افراد را با هم بیگانه می‌سازد، موجب افزایش بی‌اعتمادی و دست‌کم دیراعتمادی افراد به یکدیگر می‌شود که نقطه عطف و حساس این مسئله در ازدواج و وصلت با دیگری خود را نشان می‌دهد؛ چه بسیار شکست‌های عاطفی و زناشویی که به‌واسطه اعتماد نادرست و خوش‌بینانه به دیگری رخ می‌دهد و تنها گوشه‌ای از آن از راه رسانه‌ها منتشر می‌شود (Alavi-Wafa, 2020). بدیهی است هر قدر اعتماد میان افراد جامعه کمتر باشد، ریسک ازدواج بالاتر می‌رود و افراد، محتاط‌تر از پیش اقدام به این کار می‌کنند یا از اقدام به آن، منصرف می‌شوند.

نظریه انتخاب معقولانه هکتر (Krstić, 2022) تمایزی اساسی با سایر نظریه‌های مطرح در خصوص ازدواج دارد. بیشتر نظریه‌ها به ازدواج عمدتاً به‌عنوان یک عمل اخلاقی می‌نگرند، اما نظریه هکتر، پدیده ازدواج را از دیدگاه فایده‌گرایانه مورد بررسی قرار می‌دهد. نظریه‌پردازانی که بر اساس نظریه انتخاب معقولانه به تبیین عمل جمعی می‌پردازند، بر این باورند که افراد به رفتارهایی تمایل دارند که نفع آن‌ها در آن رفتار بیشتر تأمین می‌شود. این نظریه معتقد است که افراد آگاه و هدفمند، در هر موقعیتی به دنبال به حداکثر رسانی سود خود هستند. در زمینه ازدواج، این نظریه معتقد است افرادی زمانی اقدام به ازدواج خواهند کرد که سودی در آن نهفته باشد؛ یعنی، بتوانند از راه ازدواج، پایگاه و منزلت اجتماعی خود را حفظ و یا ترقی دهند و زمانی که چنین موقعیتی پیش نیاید، پدیده‌ای به نام عدم اقدام به ازدواج در جامعه پدیدار می‌شود (Diekmann, 2022).

^۱ - untrustworthy

بنا به آمار ثبت احوال کشور (۱۴۰۲)، میانگین سن ازدواج اول مردان در کشور ایران به ۲۸,۳، در استان فارس به ۳۰ و در شهر کازرون به ۳۰,۹ سال رسیده است. آمار این سازمان برای سال ۱۴۰۱ نشان می‌دهد که در کل کشور، ۷,۰۵۸,۱۷۱ مرد مجرد مسن‌تر از ۲۰ سال و ۲,۵۲۵,۸۹۱ مرد هرگز ازدواج نکرده مسن‌تر از ۳۰ سال وجود دارد. همین آمار برای استان فارس به ترتیب ۴۹۷,۲۶۸ مرد مسن‌تر از ۲۰ سال و ۲۰۳,۵۸۷ مرد مسن‌تر از ۳۰ سال که هرگز ازدواج نکرده‌اند را نشان می‌دهد. این آمار تکان‌دهنده، نشان‌دهنده افزایش نگران‌کننده سن ازدواج و فراوانی عدم اقدام به ازدواج در میان پسران و وجود موانع بسیار در مسیر ازدواج آن‌ها است که در بسیاری از موارد، می‌تواند منجر به تصمیم قطعی این پسران برای عدم اقدام به ازدواج و تشکیل خانواده، و بنابراین، مجردماندن شود. بنابراین، می‌توان این‌گونه استنباط نمود که با افزایش سن ازدواج، آستانه سن مجرد افراد نیز افزایش یافته است. در این میان، میانگین سن ازدواج در استان فارس حدود ۲ و در شهر کازرون حدود ۲,۵ سال از کل کشور بالاتر است. غیاثوند (۱۴۰۱) در پژوهشی به تحلیل وضعیت ازدواج و گرایش جوانان به آن نشان می‌دهد که ۲۲ درصد از جوانان نگرش مثبت و در مقابل ۲۶ درصد نگرش منفی نسبت به ازدواج دارند (Ghayasvand, 2022). در همین راستا، طبیب‌نیا و همکاران (۱۴۰۲) در مقاله‌ای با هدف گونه‌شناسی کیفی نگرش به ازدواج در میان دانشجویان مجرد دریافتند که نگرش دانشجویان به پدیده ازدواج در دو چارچوب کلی ساختاری و ایده‌ای، در قالب چند گونه اصلی شامل سوژگی (نگرش ساختارگرایانه و عاملیت‌گرایانه)، موقعیتی (نگرش رادیکال و عقلانیت‌محور) و پیامدی (نگرش تجارت‌محور و کارکردگرایانه) صورت‌بندی می‌شود. بررسی این سنخ‌ها نشان می‌دهد وضعیت و شرایط جامعه در حال گذار ایرانی، به‌گونه‌ای است که هم‌زمان از سوی جوانان، نگرش‌های مختلف و متعارضی نسبت به ازدواج وجود دارد (Tayebnia et al., 2023). جوانمرد و همکاران (۱۴۰۱) نیز با واکاوی پیامدهای روابط دوستانه دانشجویان دختر و پسر به روش تحلیل کیفی و داده بنیاد گزارش دادند که شرایط سنی، تسهیل ارتباطات و ملاقات، سخت‌شدن شرایط ازدواج به‌عنوان بستر حاکم و کم‌رنگ‌شدن ارزش‌های دینی و سنتی و دیدگاه‌های ارزشی نوظهور، شرایط مداخله‌گر بودند. این پژوهشگران اظهار داشتند که این افراد با قرار گرفتن در هاله عاطفی و شناختی، با جنس مخالف ارتباط داشتند و مشکلاتی از قبیل خصومت و خشونت، شک و بدگمانی، آسیب در نظام خانواده، هنجار شکنی، رکود علمی و استعداد، فریب رابطه، آسیب عاطفی-روانی، آسیب جسمی، آسیب جنسی، مشاوره رفتن، تجربه‌اندوزی، پشیمانی و سرخوردگی، حس نوستالژیک و بازاندیشی از مهم‌ترین پیامدهای رابطه با جنس مخالف هستند (Javanmard et al., 2022). با توجه به موضوعات مطرح‌شده، روشن است که جامعه و فرهنگ ایرانی در حال تجربه تغییرات بزرگی در زمینه خانواده و ادراک جوانان از ازدواج و تشکیل خانواده شده است که در موارد بسیار، باعث سردرگمی و سرخوردگی در میان آن‌ها می‌شود. نتیجه نهایی چنین تغییرات سریع و عدم‌فرصت سازگار شدن و انطباق‌یافتن جوانان با آن‌ها، سبب ظهور پدیده نوینی با نام عدم اقدام به ازدواج در میان پسران شده است؛ چرا که همچنان به‌عنوان یک نقش سنتی و انتظار که از سمت والدین و دیگران مهمی در زندگی آن‌ها که دارای ترجیحات فرهنگی سنتی هستند، انتظار می‌رود که پسران به‌عنوان هدایت‌گر، اداره‌کننده و نان‌آور خانواده و کسی که مسئول انجام خواستگاری هستند، اقدام به ازدواج و تشکیل خانواده کنند (Ghayasvand & Hajilou, 2020).

عدم اقدام به ازدواج پسران می‌تواند آثار زیان‌بار غیرقابل جبرانی در سطح خرد و کلان برای افراد و جامعه در پی داشته باشد. به‌عنوان مثال، بالاتر رفتن سن ازدواج دختران و خطرات سلامتی برای مادر شدن، کاهش نرخ جمعیت، افزایش فاصله سنی بین افراد و فرزندان آینده آن‌ها، ناامیدی و سرخوردگی نسبت به آینده، گسترش افسردگی و اضطراب و سایر اختلالات بالینی در میان افراد شود. پژوهش حاضر را می‌توان تنها پژوهشی در نظر گرفت که با مورد توجه قرار دادن نقش پسران در ازدواج و سختی‌ها، دشواری‌ها و ناراحتی‌هایی که این فرایند برای آن‌ها تا جایی که بسیاری از جوانان به‌منظور اجتناب از این دشواری‌ها، تصمیم به عدم اقدام به ازدواج می‌گیرند، تجربه زیسته آن‌ها را مورد بررسی قرار دهد تا دیدگاه آن‌ها از این پدیده مطالعه‌نشده، مورد بررسی و موشکافی دقیق قرار گیرد. پژوهش حاضر، شکاف بزرگی که در ادبیات

پژوهش در زمینه غفلت از پسران و نقش آن‌ها در تشکیل خانواده، وجود دارد و مورد غفلت اندیشمندان و متنفکران علوم اجتماعی قرار گرفته است را تکمیل و پنجره‌ها و افق‌های نوینی نسبت به مسئله بالا رفتن سن ازدواج، عدم اقدام به ازدواج و کاهش نرخ رشد جمعیتی فراهم می‌آورد. پژوهش حاضر نسبت به پژوهش‌های مشابه دارای مزیت‌های ویژه‌ای است. نخست، قریب به اتفاق پژوهش‌های صورت گرفته در زمینه انحراف در ازدواج، به بالا رفتن سن ازدواج در میان جوانان پرداخته‌اند در حالی که در این پژوهش، عدم اقدام به ازدواج مورد بررسی قرار گرفته است. نکته حایز اهمیت این پدیده را می‌توان در تصمیم افراد برای اقدام نکردن تا کنون یا تصمیم نهایی آن‌ها برای هرگز اقدام نکردن به ازدواج دانست؛ چرا که می‌تواند به عواملی اشاره دهد و آن‌ها را روشن کند که در تصمیم‌گیری نهایی برای اقدام نمودن یا ننمودن به ازدواج از بیشترین میزان اهمیت برخوردارند و عوامل تعیین‌کننده‌ای به‌شمار می‌روند. همچنین، داده‌های آماری مرکز ثبت‌احوال کشور نشان می‌دهد که میانگین سن ازدواج اول برای مردان در سراسر کشور ۲۸،۳، در استان فارس ۳۰ و در شهر کازرون ۳۰،۹ است که حاکی از بالا رفتن سن ازدواج در مردان و تعداد زیاد مردان مجرد است که در صورت عدم اقدام جدی در جهت رفع این مشکل، می‌تواند آسیب‌های اجتماعی فراوانی را به دنبال داشته باشد. متأسفانه، به دلیل عدم وجود آمار مربوط به سال ۱۴۰۳، صرفاً با توجه به آمارهای سال‌های پیشتر باید انتظار پیش‌بینی وضعیت وخیم‌تر در سال‌های اخیر و همچنین سال‌های پیش‌رو را داشت. بیشتر پژوهش‌های صورت گرفته در این زمینه روی قشر دختران و یا جوانان به صورت کلی صورت گرفته است. با این وجود، با توجه به این که در فرهنگ سنتی ایران، این پسران هستند که انتظار می‌رود برای ازدواج و تشکیل خانواده از راه اقدام به خواستگاری اقدام کنند، مورد توجه قرار دادن پسران و توجه به موانع موجود در مسیر آن‌ها و تجربه زیسته آن‌ها می‌تواند تصویر روشن‌تر، شفاف‌تر و همچنین دقیق‌تری از عللی که می‌تواند مانع از پیش‌قدمی پسران در امر ازدواج شود و تا کنون مورد توجه اندیشمندان و سیاست‌گذاران این حیطه قرار نگرفته است، به دست دهد. علاوه بر این، نکته برجسته دیگر پژوهش حاضر، عدم پیش‌فرض قرار دادن نظریه از پیش تعیین شده برای تبیین یافته‌های پژوهش است که به پژوهشگر امکان می‌دهد با استفاده از محتوای صحبت‌های پسران، به عینی‌ترین و دستکاری نشده‌ترین نتایجی دست یافت که دست پژوهشگر برای طراحی مدلی جهت تبیین پدیده عدم اقدام پسران به ازدواج را باز می‌گذارد. همچنین، یافته‌های پژوهش حاضر می‌تواند راهگشای ذهنی مسئولین برای شناسایی علل و موانع و برنامه‌ریزی جهت برداشتن موانع عدم اقدام به ازدواج پسران و بهبود اوضاع اجتماعی باشد. از همین رو، آنچه مسلم است، پژوهش حاضر می‌تواند گامی مفید در رابطه با دو موضوع بردارد: نخست، سنجش نگرش پسران به ازدواج و ابعاد مختلف آن و دوم، آسیب‌شناسی عدم اقدام پسران برای ازدواج و اثرات روان‌شناختی این عامل در زندگی اجتماعی و آینده آن‌ها. بررسی‌های پژوهشگر در میان مطالعات ایرانی پژوهشی نشان می‌دهد که تاکنون پژوهش که به صورت تخصصی به مطالعه علل و عوامل عدم اقدام به ازدواج در میان پسران یافت نشده است. بنابراین پژوهش حاضر به دنبال آرایه مدلی کیفی از عوامل منجر به عدم اقدام ازدواج پسران است.

مواد و روش پژوهش

طرح پژوهش حاضر، کیفی از نوع نظریه داده‌بنیاد^۱ (GT) با روش نظام‌مند^۲ (استراوس و کوربین^۳، ۱۹۹۸) است. از میان سه سنت اصلی پژوهش کیفی که عبارتند از: مردم‌شناسی^۴، پدیدارشناسی^۵ و نظریه داده‌بنیاد، به نظر می‌رسد که استفاده از روش نظریه داده‌بنیاد در این پژوهش به دلایل زیر مناسب‌تر به نظر می‌رسد. یک، این روش برای مطالعه تعامل‌های محلی و معانی که در بافت اجتماعی رخ می‌دهد،

^۱- grounded theory

^۲- systematic method

^۳- Strauss & Corbin

^۴- ethnography

^۵- phenomenology

توصیه می‌شود. از آنجا که نظریه داده‌بنیاد برای شناسایی، توصیف، و توضیح فرایندها در بستر اصلی‌شان و تجزیه و تحلیل و تفسیر عوامل و وضعیت‌های مرتبط با فرایندهای تعاملی بین افراد و گروه‌ها مناسب است و چون هدف اصلی این پژوهش، شرح و تبیین فرآیند عدم اقدام به ازدواج پسران و کشف دلایل آن از راه تشریح و توصیف عدم تمایل پسران به ازدواج بود و این به دست نمی‌آید مگر با انجام مصاحبه‌های دقیق با افراد تجربه‌گر و دریافت گزارش‌های آنان از تجارب زیسته و انگیزه‌های فردی آنان و نیز استفاده از نظر متخصصان امر. نظریه داده‌بنیاد، خود متشکل از سه روش اصلی نظام‌مند، ظاهر شونده و سازه‌گرا است. طرح پژوهشی نظام‌مند بر اساس مراحل سه‌گانه کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری گزینشی یا انتخابی تشکیل شده است.

مشارکت‌کنندگان بالقوه مورد مطالعه در پژوهش حاضر شامل پسرانی بود که سن آن‌ها با توجه به میانگین سن ازدواج پسران در شهر کازرون در سال ۱۴۰۲ که برابر با ۳۰٫۹ بود، در دامنه بین ۳۳ تا ۴۵ سال و ساکن شهرستان کازرون در استان فارس بودند. روش نمونه‌گیری با توجه به ماهیت پژوهش حاضر با روش نمونه‌گیری هدفمند^۱ بر اساس ملاک‌های ورود/خروج تا زمان دست‌یابی به اشباع نظری^۲ (۱۵ نفر) بود. ملاک‌های ورود شامل موارد زیر بود: جنسیت پسر، سن بین ۳۳ تا ۴۵ سال، مجرد، دارای سواد دست‌کم در حد خواندن و نوشتن، متولد شهرستان کازرون و سابقه سکونت ۱۰ سال اخیر در شهرستان کازرون. ملاک‌های خروج شامل موارد زیر بود: ابتلا به هر گونه اختلال روانی، مصرف هر گونه داروی روان‌پزشکی، ابتلا به هر گونه بیماری جسمانی شدید یا معلولیت جسمانی، مصرف مواد مخدر و/یا مشروبات الکلی، داشتن سابقه طلاق، و داشتن تجربه ازدواج، نامزدی و/یا اقدام به خواستگاری. میانگین و انحراف معیار سن شرکت‌کننده‌ها به ترتیب ۳۶٫۴۶ و ۲٫۰۲ سال با کمینه و بیشینه ۳۳ و ۳۹ سال بود. از میان شرکت‌کننده‌ها، ۶ نفر (۴۰ درصد) سیکل، ۱ نفر (۶٫۶۶ درصد) دیپلم، ۲ نفر (۱۳٫۳۳ درصد) کارشناسی، ۴ نفر (۲۶٫۶۶ درصد) کارشناسی ارشد و ۲ نفر (۱۳٫۳۳ درصد) پزشک عمومی بود.

انواع مصاحبه در تحقیق کیفی شامل مصاحبه‌های ساختارمند^۳، نیمه‌ساختاریافته^۴ و بدون ساختار به‌عنوان ابزار اصلی گردآوری داده‌ها می‌باشد.

برای گردآوری داده‌ها در پژوهش حاضر از مصاحبه از نوع نیمه‌ساختاریافته استفاده شد. برای انجام مصاحبه نیمه‌ساختاریافته بدین صورت عمل شد که ابتدا سؤال‌هایی را که در برگزیده ابعاد عدم اقدام به ازدواج در پسران است (ابعاد علی، زمینه‌ای و مداخله‌گر) طراحی شد و سپس روایی آن‌ها با استفاده از نظر اساتید صاحب‌نظر در این زمینه مورد بررسی قرار گرفت. سپس، به صورت مقدماتی با سه شرکت‌کننده و سه متخصص و صاحب‌نظر در زمینه مشاوره و روان‌شناسی ازدواج، مصاحبه به‌عمل آمد و با توجه به نظر آنان در مورد جامع و مانع بودن سؤال‌ها، تغییراتی داده شد.

در ابتدا، پژوهشگر به طراحی پرسش‌های لازم برای مصاحبه نیمه‌ساختاریافته پرداخت. پس از طراحی، پرسش‌ها مورد بازبینی اساتید راهنما و مشاور قرار گرفت و اصلاحات لازم انجام شد. در گام بعدی، پژوهشگر با گشت‌وگذار در مکان‌های عمومی شهرستان کازرون، با پسران مجرد اقدام به مصاحبه نمود و هدف پژوهش برای آن‌ها توضیح داده شد. به‌طور بدیهی، در هر نوبت مصاحبه، تنها با یک نفر صحبت شد. افرادی که واجد ملاک‌های ورود و خروج پژوهش بودند، بسته به شرایط و موقعیت یا در همان محل یا با تعیین وقت، در محل کار پژوهشگر حاضر و اقدام به مصاحبه انفرادی و با رعایت حریم خصوصی و اصول اخلاقی (توضیح هدف پژوهش، اطمینان دادن به افراد از محرمانه بودن اطلاعات شناسایی ایشان، خصوصی و محرمانه بودن مصاحبه، از بین بردن فایل ضبط مکالمه‌ها پس از تایید محتوا توسط ایشان، اطلاع دادن

^۱- purposive sampling method

^۲- theoretical saturation

^۳- structural interview

^۴- semi structured

نتیجه پژوهش به افراد در صورت تمایل، حق افراد برای پاسخ ندادن به هر پرسشی که مایل نباشند و حق کناره‌گیری از پژوهش در صورت تمایل و معدوم‌سازی اطلاعات آن‌ها) صورت گرفت و با اطلاع ایشان، جلسه به‌منظور نگارش مطالب، ضبط و بعد از نگارش جهت تأیید محتوای آن، برای شرکت‌کننده فرستاده شد. پس از تأیید ایشان، محتوای مصاحبه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و نتایج آن ثبت شد. سپس، همین فرایند دوباره برای نفر بعدی تا زمان دستیابی به اشباع نظری ادامه یافت. زمان مصاحبه‌ها از حدود ۴۵ دقیقه تا ۹۰ دقیقه متغیر بود. در طول مصاحبه‌ها چنانچه موضوع و یا پیامی را که گمان می‌رفت برداشتی متفاوت از منظور و پیام شرکت‌کننده‌ها داشته باشد، بارها با شرکت‌کننده‌ها در میان گذاشته و پرسیده می‌شد که آیا تفسیری که از پیام‌ها برداشت کرده‌اند، صحیح است یا خیر. همچنین، اقدامات دیگری که در پژوهش حاضر جهت افزایش اعتبار انجام گرفت عبارتند از: سه مصاحبه‌ای که کار کدگذاری‌شان به پایان رسیده بود، به سه تن از دانشجویان دکتری که خودشان در زمینه نظریه داده‌بنیاد کار کرده بودند، داده و از آن‌ها خواسته شد که این سه مصاحبه را به صورت مستقل کدگذاری کنند. بعد از اتمام، به بررسی توافق میان ارزیابی‌کننده‌ها پرداخته شد. مشاهده شد که بین کدگذاری سه مصاحبه‌ای که کدگذاری شده بود و سه مصاحبه که توسط سه دانشجوی دکتری کدگذاری شده بود، ضریب توافق ۹۵ درصد به دست آمد. همچنین، به منظور بررسی قابلیت اعتماد داده‌ها در پژوهش حاضر از چند راه استفاده شد. در مرحله اول، تمام کدها در پژوهش شناسایی و به‌وضوح تعریف شد و گفته‌های شرکت‌کننده‌های مختلفی که قابلیت کدگذاری داشتند، کدگذاری گردید. این امر موجب آشکار شدن تفاوت‌ها و شباهت‌های میان سازه‌هایی که مورد استفاده قرار گرفت، شد. این در حالی بود که ابعاد مختلف هر سازه نیز مشخص گردید. در این مرحله دقت بسیار زیادی برای توضیح ارتباط یک مفهوم و یک نقل‌قول در مواردی که به آسانی نقل‌قول شرکت‌کننده‌ها آشکار نبود، ارائه شد. سپس، توصیف‌های دقیقی که شامل فرایند متوالی برای توسعه و ساخت مدل بود، انجام گرفت. این فرایند و پیگیری‌ها، تصمیم‌های نظری بودند که پژوهشگر را به سمت ساخت و ایجاد مدل هدایت می‌کردند. علاوه بر این، جهت بررسی تاییدپذیری داده‌ها، داده‌های اصلی از تمام مصاحبه‌های موجود که به وسیله ضبط دیجیتالی، ثبت شده بود رونویسی شد و بارها و بارها دوباره با موارد تایید شده تطابق داده شد تا عین صحبت‌های شرکت‌کننده‌ها آورده شود.

در پژوهش حاضر، به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از نظریه داده‌بنیاد به روش نظام‌مند استراوس و کوربین (۱۹۹۸) با مقوله‌بندی و کدگذاری متن استفاده شد. در روش نظریه داده‌بنیاد، داده‌های به دست آمده، طی فرایند کدگذاری سه مرحله‌ای تحلیل می‌شوند. این سه مرحله عبارتند از مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری گزینشی یا انتخابی.

یافته‌ها

گام نخست از تحلیل داده‌های پژوهش مبتنی بر رویکرد نظریه داده بنیاد شناسایی کدهای باز از متن مصاحبه‌ها می‌باشد. این مرحله با عنوان کدگذاری باز شناخته می‌شود. کدگذاری باز اولین مرحله از تجزیه و تحلیل مصاحبه‌ها در روش نظریه داده بنیاد محسوب می‌گردد. این مرحله به این دلیل باز نامیده می‌شود که محقق با ذهنی باز و بدون هیچ محدودیتی در تعداد کدها و مقوله‌ها اقدام به استخراج کدها و ساخت مقوله‌ها می‌نماید. درواقع کدگذاری باز شامل یک فرایند تحلیلی است که از طریق آن ابتدا معانی مستتر در داده‌ها در قالب کدهای باز کشف شده و سپس این کدهای باز برای تشخیص دادن پدیده‌های مشابه باهم مقایسه شده و تحت عنوان مفاهیم دسته‌بندی می‌گردند. بدین ترتیب مفاهیم برآمده از به هم پیوستن و ترکیب و نهایی سازی کدهای باز بوده و حاصل ترکیب و دسته‌بندی کدهای باز مبتنی بر شباهت‌های ماهوی و ارتباطات ساختاری میان آن‌ها می‌باشند. از این رو این گام دربردارنده به ترتیب استخراج و نهایی سازی کدهای باز به منظور شکل‌گیری شاخص‌های اولیه و بنیادین و سپس دسته‌بندی این کدها در راستای دستیابی به مفاهیم می‌باشد.

هدف از کدگذاری باز، شامل خرد کردن، مقایسه، پردازش کدهای باز به منظور شکل دادن به مفاهیم و آماده‌سازی مفاهیم در راستای مقوله بندی آن‌ها در بخش بعدی کدگذاری یعنی کدگذاری محوری بوده و این دسته‌بندی براساس هدف پژوهش و یا مشابهت‌های میان داده‌های تجزیه شده صورت می‌پذیرد. به واقع در این گام پس از شناسایی و پالایش کدهای باز، در روندی مقایسه‌ای و مداوم، این کدها را جابجا نموده و آن‌ها را از زوایای مختلفی بررسی و تحلیل می‌نماید تا جایگاه و دسته اصلی و معنادار هر کد را در قالب یک مفهوم شناسایی و کشف نماید. در این بخش براساس مشابهت‌های ماهوی و نیز نزدیکی کدهای باز به یکدیگر و نیز نزدیکی و ارتباط ساختاری کدهای باز، این کدها در قالب یک دسته قرار گرفته و فرایند دسته‌بندی کدهای باز آنقدر تکرار گردید تا کدهای قرار گرفته در یک دسته (شکل دهنده به یک مفهوم) کاملاً به لحاظ ماهوی، معنایی و ارتباطی به یکدیگر نزدیک بوده و قرار گرفتن آن‌ها در یک دسته معنادار محسوب گردد. بدین ترتیب براساس جابجایی‌های پیاپی و مقایسه میان کدهای موجود در یک دسته در درون خود و بین دسته‌ها، نهایتاً کدهای باز به مفاهیم مختلفی دسته‌بندی گردیدند. در این زمینه کدهای باز مبتنی بر شباهت‌ها و تجانس و قرابت معنایی و عملکردی در یک دسته یا مفهوم جای گرفتند و با جابجایی‌های متعدد این کدها در میان دسته‌های مختلف مفاهیم، نهایتاً مفاهیم پایانی و نهایی شکل پذیرفتند.

کدگذاری محوری دومین مرحله از روش نظریه داده بنیاد محسوب می‌گردد. در این مرحله فرایند ایجاد مقوله‌ها و سپس ایجاد ارتباط میان آن‌ها صورت می‌پذیرد. هدف غایی در این بخش گزینش یک مقوله محوری و ایجاد ارتباط میان سایر مقوله‌ها با این مقوله محوری می‌باشد. به واقع در این مرحله پدیده محوری گزینش گردیده و ارتباط سایر مقوله‌ها را با آن مشخص می‌سازد. به بیان دیگر، کدگذاری محوری عبارت است از مجموعه رویه‌هایی که از طریق پیوند میان مقوله‌ها، داده‌ها را با یکدیگر ارتباط می‌دهند. بدین ترتیب کدگذاری محوری به فرایند شکل‌گیری روابط بین مقوله‌ها و ایجاد ابعاد جدیدی در قالب یک مدل شامل شرایط زمینه‌ای، راهبردها، شرایط علی، شرایط مداخله‌گر و پیامدها اشاره دارد. مقوله محوری مرکز و بنیان فرایند در حال بررسی بوده که سایر مقوله‌ها به آن ارتباط داده می‌شوند. شرایط علی، مقوله‌هایی هستند که نسبت به پدیده محوری مقدم بوده و بر آن تأثیر می‌گذارند؛ شرایط زمینه‌ای، شرایط خاصی هستند که بر راهبردهای دستیابی به مقوله محوری اثرگذار می‌باشند. شرایط مداخله‌گر نیز شرایطی عمومی هستند که بر راهبردها اثر گذاشته و آن‌ها را تسهیل، محدود یا مقید می‌سازند. نهایتاً راهبردها کنش‌ها و یا تعاملاتی هستند که برای اداره پدیده محوری اعمال گردیده و برون‌داد این کنش‌ها و تعاملات می‌باشند. بدین ترتیب در مطالعه حاضر متناسب با سوالات مطرح شده در پروتکل مصاحبه و نیز سوالات مربوط به بخش پیش‌نیازهای اساسی، مقوله‌های مستخرج از مفاهیم شناسایی شده استخراج و دسته‌بندی گردیدند. در این پژوهش تنها عوامل مداخله‌گر، عوامل علی و عوامل بسترساز یا زمینه‌ای مورد بررسی قرار گرفته است.

در مرحله کدگذاری انتخابی پژوهشگر مقوله محوری را که سایر مقولات بر محور آن گردیده و کلیتی را شکل می‌بخشند (در این مطالعه: عدم اقدام به ازدواج پسران)، به گونه‌ای روش‌مند انتخاب و با ارتباط دادن آن با سایر مقولات به نگارش نظریه اقدام نموده و شرحی انتزاعی برای فرایندی که در پژوهش مطالعه شده ارائه می‌دهد. کدگذاری انتخابی در واقع مرحله اصلی نظریه پردازی است. به بیان دیگر، این مرحله از کدگذاری فرایند یکپارچه سازی و بهبود مقوله‌ها برای شکل‌گیری نظریه می‌باشد که براساس نتایج دو مرحله قبلی کدگذاری به تولید نظریه پرداخته و به این ترتیب مقوله محوری را به شکلی نظام‌مند به دیگر مقوله‌ها ربط داده و آن روابط را در چارچوب یک روایت ارائه کرده و مقوله‌هایی که نیازمند بهبود توسعه بیشتری هستند را اصلاح کند. در این مرحله از پژوهش، محقق برحسب فهم خود از متن پدیده مورد مطالعه، یا چارچوب مدل را به صورت روایت عرضه می‌کند و یا مدل را به هم می‌ریزد و به صورت ترسیمی نظریه نهایی را نشان می‌دهد. کدگذاری انتخابی عبارت است از فرآیند انتخاب دسته‌بندی اصلی (مقوله محوری)، مرتبط کردن نظام‌مند آن با دیگر دسته‌بندی‌ها، تأیید اعتبار این روابط، و تکمیل دسته بندی‌هایی که نیاز به اصلاح و توسعه بیشتری دارند. کدگذاری انتخابی بر اساس نتایج کدگذاری باز و کدگذاری

محوری، مرحله اصلی نظریه پردازی است. به این ترتیب که مقوله محوری را به شکل نظام مند به دیگر مقوله ها ربط داده و آن روابط را در چارچوب یک روایت ارائه کرده و مقوله هایی را که به بهبود و توسعه بیشتری نیاز دارند، اصلاح می نماید. بنابراین، براساس این کدگذاری انتخابی و براساس الگوی مربوط به مدل عوامل علی، زمینه ای و مداخله گر به ترتیب زیر به دست آمد.

جدول ۱

بعد عوامل علی پژوهش

بعد	مقوله‌ها	مفاهیم	کدهای باز
عوامل علی	باورها، ترس‌ها و آگاهی نادرست	ترس از ازدواج ناموفق	بی اعتمادی به جنس مخالف
	از ازدواج		بی اعتمادی به وعده‌های قبل از ازدواج
			ترس از طلاق در آینده
			مشاهده مشکلات زندگی متأهلی
		گریز از سختی‌ها و محدودیت‌های ازدواج	اولویت داشتن آرامش در زندگی
			تحت فشار قرار نگرفتن توسط همسر
			ترس از تعهد
			ترس از محدودیت
			ترس از مشکلات پیچیده خانواده
			تمایل به حفظ آرامش و سکون در زندگی
			دوری از پیامدهای برهم خوردن آرامش
			دوری جستن از چالش‌های ارتباطی
			دوری جستن از فشارهای روحی و روانی
			فرار از پابندی‌های زندگی
			مسئولیت‌گریزی/فرار از مسئولیت
			تمرکز بر آینده به جای زندگی در حال
			سلب کامل اختیار عمل پس از ازدواج
		نگاه مادی‌گرایانه	اموال شخصی نامناسب
			نداشتن خودرو
			نداشتن مسکن
	مسائل محیطی	مسائل اقتصادی	الزام داشتن خانه مستقل
			بی ثباتی اقتصادی/تورم
			پیچیدگی دستیابی به کیفیت زندگی بالا
			درگیری با چالش‌های متعدد مالی
			کافی نبودن درآمد برای ازدواج
			مخارج بالای ازدواج
			مخارج بالای برگزاری جشن عروسی
			میل به ازدواج به شرط فراهم بودن شرایط مالی
			ناتوانی در تأمین نیازهای مالی
			ناتوانی در تهیه مسکن مناسب
			نداشتن پشتوانه مالی
			نگرانی از ضعف مالی خانواده همسر
		مسائل شغلی	داشتن شغل کم درآمد
			عدم ثبات شغلی
			فشار کاری بالا
			نگرانی از عدم پذیرش شرایط کاری توسط همسر

نگرانی از لطمه خوردن به کار اولویت ازدواج با فرزندان بزرگتر باورهای فرهنگی نامناسب باورهای مذهبی نامناسب بی تفاوتی خانواده تربیت محافظه کارانه و خطر گریزانه تفاوت میان معیارهای فرد و خانواده توقعات غیر منطقی خانواده دختر خانواده در هم تنیده دخالت بیش از اندازه خانواده رویکرد سنتی در خانواده عدم تمایل خانواده به حضور در خواستگاری عدم حمایت معنوی خانواده مخالفت خانواده مخالفت خانواده دختر مراقبت از والدین گذر از دوره اشتیاق به ازدواج پیدا نکردن فرد مناسب تفاوت در انتظارات و ارزش‌ها تناقض میان حرف و عمل افراد عدم اطمینان از احساس طرف مقابل عدم شکل گیری پیوند عاطفی خجالتی بودن کمال گرایی نسبت به خود اضافه وزن کچل یا کم مو بودن انتظارات از ظاهر تسلط زن در رابطه توقعات غیر منطقی دختر مادی گرایی طرف مقابل	نقش منفی خانواده ها	مشکلات ارتباطی/احساسی چالش‌های سنی چالش‌های احساسی/ارتباطی	ویژگیهای درونی/شخصیتی عدم مقبولیت ظاهری ویژگیها، خواسته‌ها و انتظارات طرف مقابل
		ویژگیهای شخصیتی	

جدول ۲

بعد عوامل مداخله گر پژوهش

بعد	مقوله‌ها	مفاهیم	کدهای باز
عوامل مداخله گر	اولویت‌های زندگی	اهمیت و ارجحیت پایین ازدواج	ازدواج به مثابه یک تصمیم شخصی اولویت داشتن کار به ازدواج تعبیر به یک عادت اجتماعی تعبیر به یک عادت فردی تغییر اولویت‌ها در زندگی تغییر نگاه فرد نسبت به ازدواج تمرکز زیاد به روی کار ضروری ندانستن ازدواج گذر از بازه سنی مناسب ازدواج

نگرش و تمایلات فردی	آزادی خواهی فردی	آزادی در تفریحات
	آینده هراسی	انعطاف پذیری در برنامه ریزی
		داشتن آزادی بیشتر
		کاهش آزادی های شخصی (فردی)
		اختلاف سنی با فرزند
		ترس از کم آوردن در زندگی/ ترس از ماندن در مخارج
		زندگی
		زندگی بدون توکل
		عدم اطمینان از آینده
		عدم اطمینان به توانایی های شخصی
		عدم خطر پذیری
		ناتوانی در برآوردن نیازهای عاطفی همسر
		نگرانی از خیانت در آینده
		نگرانی از چشم و هم چشمی
بی میلی/ بی تفاوتی نسبت به ازدواج	پذیرش و تسلیم در برابر شرایط فعلی	تقدیر گرایی
		فکر نکردن به ازدواج
نگرش لذت جوینده و تمایل به راحت طلبی	آرامش نسبی در زندگی مجردی	پیگیری علایق فردی
		تعارض بین علایق و مسئولیت ها
		تمایل به تنوع و عدم ثبات در روابط
		روابط جنسی با افراد متعدد
		خوش گذرانی
		دغدغه اندک دوران مجردی
		عدم مسئولیت پذیری
		کاهش حاشیه ها و چالش های زندگی
		لذت بیشتر از زندگی
		نداشتن دغدغه های متأهلی
	وابستگی بالا به خانواده	باور به عدم استقلال در انتخاب همسر
		عدم تمایز یافتگی

جدول ۳

بعد عوامل زمینه ای (زمینه ساز) پژوهش

بعد	مقوله ها	مفاهیم	کدهای باز
عوامل زمینه ای	عوامل تجربی	تجربیات پیشین	برخوردهای زن سالارانه
			تجربیات منفی خواستگاری در گذشته
			تجربیات منفی در روابط گذشته
			مشاهده خیانت برخی زنان
			مورد سواستفاده مالی قرار گرفتن
			نه شنیدن بخاطر شغل شناخته نشده
			نه شنیدن بخاطر شغل غیر رسمی
		توصیه ها/ تجربیات دیگران	ازدواج ناموفق دوستان

بازخورد بد از تجربیات اطرافیان		
توصیه متأهلین به مجرد		
نبود یک راهنمای خوب در گذشته		
اعتماد به افراد نامناسب در گذشته	شکست‌های ارتباطی/عاطفی	
تجربه خیانت		
تجربیات منفی احساسی در گذشته		
شکست در اعتماد به روابط عاطفی		
شکست عشقی/انتخاب کیس اشتباه		
مورد سوءاستفاده احساسی قرار گرفتن		
ناامیدی از تجربیات گذشته		
عدم بلوغ فکری	رشد شخصیتی	عوامل درونی/روانشناختی
صبر پایین نسبت به مسائل زناشویی		
احساس منفی مسئولیت عاطفی	روان رنجورخویی/شخصیت مرزی	
انگاره آسیب رسانی به دیگران		
ترس از آسیب روانی به دیگران		
دوری از تنش و بحث		
نیاز به احترام و حمایت شریک زندگی		
احساس ناکامل بودن	طرح واره رهاشدگی	
ترس از ترک شدن		
ترس از رد شدن/ترس از نه شنیدن		
عدم خودشناسی مناسب هویتی خود		
نگرانی از زجر و آزار شریک زندگی	ناهنجاری حساسیت بین فردی	
مهریه‌های سنگین	مسائل مالی و اقتصادی	عوامل محیطی
از دست رفتن فرصت‌های گذشته		
ترس از ناتوانی در برآورده کردن نیازهای همسر		
ناتوانی در برآوردن نیازهای مالی همسر		
ناتوانی در تأمین نیازهای مالی فعلی		
نداشتن شغل مناسب		
نگرانی از عدم ثبات اقتصادی کشور		
نگرانی بابت افزایش قیمت‌ها/ تورم		

در راستای تضمین پایایی سنجش در این پژوهش از روش بازبینی در زمان کدگذاری و بررسی توسط فرد مطلع دیگر استفاده گردید تا از صحت کدگذاری اطمینان حاصل شود. همچنین از یک فرد دیگر به عنوان مصاحبه‌گر دوم به صورت موازی استفاده شد و داده‌ها با هم مقایسه شدند. به صورتی دقیق‌تر به منظور ارزیابی پایایی داده‌های کیفی در این پژوهش، از روش درصد توافق بین دو کدگذار استفاده شد. در این راستا ابتدا از یک همکار پژوهشی که در زمینه کدگذاری داده‌های کیفی دارای تجربه بود، درخواست شد تا در پژوهش مشارکت کند؛ از بین نتایج مصاحبه، سه مصاحبه انتخاب گردیده و به طور جداگانه توسط دو کدگذار (پژوهشگر و همکار پژوهشی) کدگذاری گردید. در هر کدام از مصاحبه‌ها، کدهایی که در نظر دو نفر با هم مشابه هستند با عنوان توافق و کدهای غیرمشابه با عنوان عدم توافق مشخص شدند. سپس محقق به همراه این همکار پژوهش، تعداد سه مصاحبه مذکور را کدگذاری کرده و درصد توافق درون موضوعی که به عنوان شاخص پایایی تحلیل به کار می‌رود با استفاده از فرمول زیر محاسبه گردید:

$$100 * (\text{تعداد کل کدها}) / (2 * \text{تعداد کدهای مورد توافق}) = \text{درصد توافق درون موضوعی}$$

جدول ۴

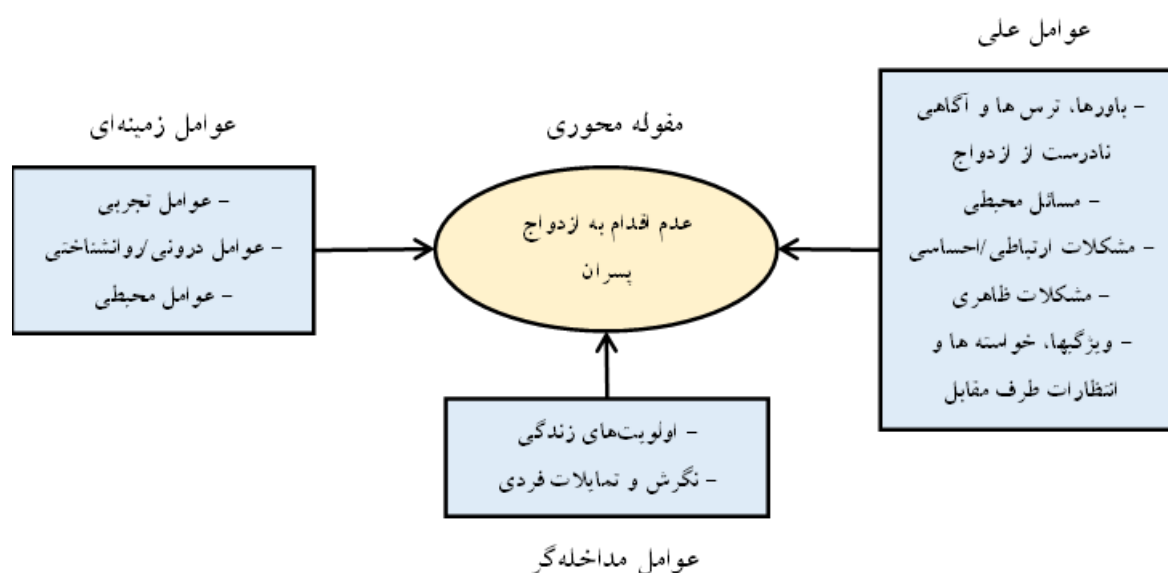
ارزیابی توافق بین دو کدگذار

ردیف	شماره مصاحبه	تعداد کدها (کدگذار اول و کدگذار دوم)	کدهای مورد توافق	پایایی
۱	مصاحبه یک	۸۹	۳۷	۸۳ درصد
۲	مصاحبه هشت	۵۶	۱۹	۶۸ درصد
۳	مصاحبه چهارده	۴۸	۱۷	۷۱ درصد
کل		۱۹۳	۷۳	۷۶ درصد

بر اساس این بررسی، ضریب پایایی برای پروتکل مصاحبه در این مطالعه، برابر با ۷۶ درصد می باشد. از آنجایی که حداقل مقدار قابل قبول برای ضریب پایایی برابر با ۰/۶ (۶۰ درصد) ذکر گردیده است، از این رو میزان پایایی ۷۱ درصد مقدار مطلوبی محسوب می گردد. مبتنی بر نتایج حاصل شده می توان مدل پژوهش در حیطه عدم اقدام به ازدواج پسران را شکل داد. این مدل در شکل ۱ ارائه شده و مبنای آن مقوله های موجود در ابعاد پنج گانه پژوهش می باشد.

شکل ۱

مدل عدم اقدام به ازدواج جوانان مبتنی بر مقوله های مستخرج

بحث و نتیجه گیری

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که عدم اقدام به ازدواج در پسران تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل درهم‌تنیده روانی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی قرار دارد. به‌طور مشخص، سه بُعد عمده (عوامل علی، عوامل زمینه‌ای و عوامل مداخله‌گر) شناسایی شد که هریک از این ابعاد نقش تعیین‌کننده‌ای در تأخیر یا امتناع از ازدواج ایفا می‌کنند. در ادامه، ابتدا نتایج پژوهش با استناد به مطالعات و نظریه‌های موجود مورد بحث قرار می‌گیرد و سپس به تشریح چگونگی همپوشانی و تعامل این عوامل پرداخته می‌شود تا تصویری جامع از پیچیدگی‌های تأخیر در ازدواج پسران ترسیم گردد.

از منظر عوامل علی که مستقیماً باعث عدم اقدام به ازدواج می‌شوند، یافته‌ها نشان داد پدیده‌هایی نظیر ترس از تعهد، مشکلات مالی، و نگرانی از بی‌ثباتی اقتصادی، نقش عمده‌ای در تصمیم‌گیری پسران دارند. این نتایج را می‌توان با رویکردهای جامعه‌شناختی و اقتصادی توضیح داد که براساس آن‌ها، چالش‌های اقتصادی در شکل‌گیری تصمیم به ازدواج تأثیر حیاتی دارد (Begi, 2023; Ganji et al., 2021; Ghayasvand, 2022). در اغلب مطالعات، ناامنی مالی و نداشتن شغل پایدار از جمله موانع اصلی ازدواج معرفی شده است؛ چراکه از نگاه جوانان، ازدواج همواره با تعهدات مالی و مسئولیت‌های اقتصادی سنگین همراه است (Bouchard et al., 2023). همچنین ترس از تعهد را می‌توان با توجه به تغییرات سبک زندگی مدرن، فردگرایی بیشتر، و کاهش گرایش به پذیرش تعهد بلندمدت توضیح داد که در بسیاری از جوامع معاصر رواج یافته است (Chae et al., 2021; Tahir, 2024). از این منظر، می‌توان گفت که تغییرات ارزشی و هنجاری مرتبط با ازدواج، همراه با دشواری‌های معیشتی، دست به دست هم داده‌اند تا برخی از پسران از ورود به پیمان زناشویی خودداری کنند. این یافته‌ها با نظریه انتخاب عقلانی نیز همخوانی دارد که در آن، افراد با محاسبه هزینه‌ها و منافع، تصمیم‌گیری می‌کنند (Diekmann, 2022; Krstić, 2022). وقتی هزینه‌های مالی و روانی ازدواج بالا قلمداد شود یا منافع مطلوبی برای فرد متصور نباشد، احتمالاً فرد به‌صورت عقلانی ازدواج را به تأخیر می‌اندازد یا از آن صرف‌نظر می‌کند (Barry, 2023; Rocheleau et al., 2023).

عوامل زمینه‌ای همان شرایط بافتی و محیطی هستند که زمینه را برای ظهور عدم اقدام به ازدواج فراهم می‌سازند. بر اساس یافته‌های پژوهش، تجارب منفی گذشته و باورهای فرهنگی خاص، به‌خصوص نگرش‌های منفی درباره ازدواج و نقش‌های جنسیتی محدودکننده، از جمله عوامل زمینه‌ای مهم به‌شمار می‌روند. این امر با مطالعاتی همسو است که نشان داده‌اند دیدگاه‌های منفی در خانواده یا جامعه درباره ازدواج، تجاربی همچون طلاق والدین، یا مشکلات در ازدواج‌های اطرافیان، می‌تواند تمایل جوانان به ازدواج را تضعیف کند (Foroutan, 2021; Pengpid et al., 2024). از دیدگاه فرهنگی، برخی ارزش‌ها و نگرش‌های جدید در جوامع در حال گذار، با نقش‌های سنتی ازدواج در تضاد واقع می‌شوند. برای نمونه، استقلال فردی و آزادی شخصی با ساختارهای ازدواج سنتی تعارض پیدا می‌کند، به‌ویژه اگر جامعه به‌سرعت در حال مدرن‌شدن باشد (Kislev, 2019; Tolts, 2023). همچنین، همان‌گونه که برخی صاحب‌نظران مطرح کرده‌اند، فرآیند شهرنشینی و تغییرات جمعیتی نیز نگرش افراد به ازدواج را دگرگون ساخته است (Alavi-Wafa, 2020; Foroutan, 2021). این یافته با تحقیقات پیشین همسو است که نشان می‌دهد وقوع تحولات ساختاری در جامعه، تغییر سبک زندگی، و گرایش به فردگرایی باعث می‌شود اهمیت کارکردهای سنتی ازدواج، نظیر شکل‌گیری خانواده گسترده، کاهش یابد (Naeibi et al., 2017; Valabeigi, 2023).

در عوامل مداخله‌گر، نقش نگرش‌های فردی، ترس از آینده، و تردید درباره دوام ازدواج به چشم می‌خورد. نتایج پژوهش حاضر بر این نکته تأکید می‌کند که صرفاً وجود باور منفی یا شرایط زمینه‌ای نامناسب به معنای امتناع از ازدواج نیست، بلکه مجموعه‌ای از نگرش‌ها و باورهای فردی نیز در شکل‌گیری تصمیم نهایی دخیل است. این موضوع از منظر جامعه‌شناختی و روان‌شناختی قابل بررسی است. مثلاً از دیدگاه نظریه کشش و رانش اجتماعی، فرد در فرایند تصمیم‌گیری میان کشش به ازدواج (به‌واسطه نیروی هنجارهای اجتماعی یا نیازهای عاطفی) و رانش ناشی از ترس‌ها و تردیدها در نوسان است. در صورتی که ترس از آینده، بی‌اعتمادی به روابط بلندمدت، یا هراس از شکست

در ازدواج قوی تر باشد، فرد ترجیح می دهد این انتخاب پرخطر را به تعویق بیندازد (Malik & Malik, 2022; Mohajan & Mohajan, 2023). این نگرش ها همچنین ممکن است در تعامل با عوامل ساختاری اقتصادی و اجتماعی عمل کنند و میزان ریسک پذیری فرد در ازدواج را کاهش دهند. بر پایه برخی پژوهش ها، تشدید فردگرایی و افزایش انتظارات از زندگی مشترک در جوامع مدرن، همراه با تحول در معنای نقش های خانوادگی، زمینه را برای این تردیدها فراهم می کند (Foley et al., 2021; Javanmard et al., 2022).

به طور کلی، بحث حاکی از آن است که برای تبیین تأخیر در ازدواج پسران، باید به مجموعه ای از سازوکارهای روان شناختی، جامعه شناختی، اقتصادی و فرهنگی نگریست که همدیگر را تقویت یا تضعیف می کنند. این نتایج با تعدادی از پژوهش های صورت گرفته در ایران و سایر جوامع همخوانی دارد؛ پژوهش هایی که بر اهمیت عوامل ساختاری همانند بیکاری، افزایش هزینه های زندگی، کمبود مسکن، و همچنین تحولات ارزشی و سبک زندگی تأکید دارند (Foley et al., 2021; Ghayasvand & Hajilou, 2020). ضمن آنکه رویکرد پژوهش حاضر بر اساس نظریه داده بنیاد (Grounded Theory) و تحلیل کیفی، امکان شناسایی ابعاد و مفاهیم اساسی مرتبط با عدم اقدام به ازدواج را فراهم کرد؛ رویکردی که مطالعات مشابه نیز بر پویایی و قدرت اکتشافی آن اذعان دارند (Foley et al., 2021; Mohajan & Mohajan, 2023). به عبارت دیگر، این پژوهش با تکیه بر داده های میدانی گردآوری شده از طریق مصاحبه های نیمه ساختارمند، بستری فراهم کرد تا عوامل مؤثر و فرآیندهای زیربنایی مرتبط با عدم اقدام به ازدواج به صورت نظام مند و عمیق شناسایی شود.

از سوی دیگر، با توجه به ابعاد گوناگون برآمده از یافته ها، مداخله در این زمینه نیازمند رویکردی چندرشته ای و جامع نگر است. یعنی سیاست گذاری در حوزه ازدواج نمی تواند تنها به حمایت های اقتصادی محدود شود، بلکه باید عوامل فرهنگی مانند نگرش به تعهد و نقش جنسیتی، عوامل روان شناختی همچون ترس از شکست در ازدواج، و عوامل اجتماعی همچون کمبود حمایت شبکه های خویشاوندی و دوستان را مدنظر قرار دهد (Ganji et al., 2021; Tayebnia et al., 2023). بدیهی است که ارائه راهبردهای اثربخش برای تشویق جوانان به ازدواج، مستلزم شناسایی عمیق موانع و ظرفیت های مختلف و نیز مشارکت فعال نهادهای دولتی و مدنی است. افزون بر آن، می توان با ایجاد فرصت های شغلی، تسهیل دسترسی به مسکن و آموزش مهارت های زندگی مشترک تا حدی بر بخشی از مشکلات اقتصادی، فرهنگی و روان شناختی فائق آمد و شرایطی را فراهم کرد تا جوانان با اطمینان بیشتری به سوی زندگی مشترک گام بردارند. این مهم در گروی همکاری نهادهای آموزشی، مشاوره ای، و سازمان های حمایتی است تا با یکدیگر در جهت کاهش اضطراب ها و تردیدهای مربوط به ازدواج تلاش کنند (Chae et al., 2021; Javanmard et al., 2022).

در جمع بندی کلی، بررسی نتایج نشان می دهد که هرچند مشکلات مالی و نگرانی های اقتصادی پررنگ ترین مانع در مسیر ازدواج پسران محسوب می شود، اما جنبه های روان شناختی (ترس از تعهد، هراس از آینده، باورهای منفی به ازدواج)، اجتماعی (فشار هنجاری، نگرش جامعه به مجرد)، فرهنگی (تغییرات ارزشی، استقلال خواهی)، و تجربی (سوابق فرد در خانواده یا روابط گذشته) نیز به همان اندازه تأثیرگذار هستند. بنابراین، هرگونه سیاست یا مداخله برای کاهش موانع ازدواج، مستلزم درک چندبعدی از جوانان و توجه همزمان به این سازوکارهای درهم تنیده است.

با وجود سعی در رعایت حداکثری دقت و صحت روش کیفی نظریه داده بنیاد در این پژوهش، محدودیت های متعددی وجود دارد. نخست اینکه داده ها تنها از طریق مصاحبه با پسران مجرد یک شهرستان جمع آوری شد و احتمالاً شرایط فرهنگی، اقتصادی یا جغرافیایی خاص منطقه در نتایج مؤثر بوده است. همچنین، ممکن است برخی افراد تمایلی به اشتراک جزئیات خصوصی یا نگرش های منفی خود نسبت به ازدواج نداشته باشند و در گفت و گو ملاحظات را رعایت کرده باشند. افزون بر این، امکان مقایسه سیستماتیک با گروه های دیگر (مثلاً دختران

مجرد یا زوج‌های متأهل) برای بررسی تفاوت‌های جنسیتی یا تفاوت در مراحل زندگی مشترک میسر نبود. در نتیجه، تعمیم‌پذیری یافته‌ها به جوامع وسیع‌تر یا سایر گروه‌ها نیازمند احتیاط است.

با توجه به چندبعدی بودن پدیده عدم اقدام به ازدواج، پیشنهاد می‌شود در مطالعات آتی از روش‌های ترکیبی (کیفی-کمی) استفاده شود تا هم بتوان ابعاد مختلف این پدیده را عمیق‌تر کاوش کرد و هم امکان سنجش متغیرهای کلیدی در نمونه‌های بزرگ‌تر فراهم شود. همچنین، مقایسه تطبیقی میان مناطق شهری و روستایی یا میان گروه‌های جمعیتی با وضعیت‌های اقتصادی و فرهنگی گوناگون می‌تواند به شناخت دقیق‌تر تفاوت‌ها و شباهت‌ها کمک کند. به‌علاوه، بررسی نقش رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی در شکل‌گیری نگرش‌ها و باورهای مربوط به ازدواج، به‌ویژه در نسل‌های جوان، می‌تواند یکی از محورهای مهم پژوهش در آینده باشد. انجام مطالعات طولی نیز برای ردگیری تغییرات نگرشی و رفتاری افراد در گذر زمان، افق‌های تازه‌ای پیش روی محققان می‌گشاید.

در حوزه عمل، لازم است سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان اجتماعی با درک چندوجهی این پدیده، سیاست‌هایی جامع را برای بهبود شرایط اقتصادی جوانان، فراهم‌سازی بسترهای شغلی مناسب و تسهیل دسترسی به مسکن اجرایی کنند. نظام آموزشی و مراکز مشاوره نیز می‌توانند در جهت ارتقای مهارت‌های ارتباطی و حل تعارض، برنامه‌های آموزشی هدفمندی برای دانشجویان و جوانان تدارک ببینند تا نگرانی‌های روانی و اجتماعی مرتبط با ازدواج کاهش یابد. افزون بر این، فرهنگ‌سازی در زمینه ازدواج واقع‌بینانه و اطلاع‌رسانی درباره جنبه‌های مثبت تعهد و هم‌زیستی، در کنار مداخلاتی برای اصلاح باورهای منفی در جامعه، می‌تواند مسیر را برای تصمیم‌گیری آگاهانه‌تر و مثبت‌تر در ازدواج هموار سازد.

تشکر و قدردانی

از تمامی کسانی که در این پژوهش ما را یاری نمودند تشکر و قدردانی به عمل می‌آید.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافع وجود ندارد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

موازین اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

شفافیت داده‌ها

داده‌ها و مآخذ پژوهش حاضر در صورت درخواست از نویسنده مسئول و ضمن رعایت اصول کپی رایت ارسال خواهد شد.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

References

- Alavi-Wafa, S. (2020). Layered Causal Analysis of Population Growth in Iran and Its Media Approaches. *Communication Research*, 27(104), 171-199. https://cr.iribresearch.ir/article_242004.html?lang=en
- Barry, K. (2023). Moving in the Shadows: The Reasons Why Men Purchase Commercial Sexual Services and the Connection to Strain Theory. *The Mid-Southern Journal of Criminal Justice*, 22(1), 2. <https://mds.marshall.edu/msjcj/vol22/iss1/2>
- Begi, M. (2023). Reasons and Determinants of Marriage Delay in Iran. *Applied Sociology*, 34(1), 31-50. https://www.researchgate.net/publication/371491331_Reasons_for_Delayed_Marriage_and_Its_Determinants_in_Iran
- Bouchard, K., Gareau, A., Sztajerowska, K., Greenman, P. S., Lalande, K., & Tulloch, H. (2023). Better together: Relationship quality and mental health among cardiac patients and spouses. *Family Process*, 62(4), 1624-1639. <https://doi.org/10.1111/famp.12836>
- Chae, S., Agadjanian, V., & Hayford, S. R. (2021). Bridewealth marriage in the 21st century: A case study from rural Mozambique. *Journal of marriage and family*, 83(2), 409-427. <https://doi.org/10.1111/jomf.12725>
- Diekmann, A. (2022). Rational choice sociology: Heuristic potential, applications, and limitations. In *Handbook of Sociological Science* (pp. 100-119). Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781789909432.00013>
- Foley, G., Timonen, V., Conlon, C., & O'Dare, C. E. (2021). Interviewing as a vehicle for theoretical sampling in grounded theory. *International Journal of Qualitative Methods*, 20, 1609406920980957. <https://doi.org/10.1177/1609406920980957>
- Foroutan, Y. (2021). Urban-Rural Convergence Related to Demographic Approaches in Iran. *Contemporary Sociology Research*, 10(18), 243-268. https://csr.basu.ac.ir/article_4280.html?lang=en
- Ganji, M., Piri, H., & Vahedian, M. (2021). Typology of Unmarried Women in Ilam Based on the Reasons for Remaining Single. *Women's and Family Studies*, 9(20), 189-212. https://jwfs.alzahra.ac.ir/article_5769_en.html
- Ghayasvand, A. (2022). Marriage Perceptions Among Iranian Youth: Types and Challenges. *Strategic Studies on Sports and Youth*, 22(62), 479-506. https://faslname.msy.gov.ir/article_993.html?lang=en
- Ghayasvand, A., & Hajilou, Z. (2020). Youth Solo Living: The Pantomime of Single Women in Marriage Attitudes. *Social Sciences Quarterly*, 27(88), 175-215. https://qjss.atu.ac.ir/article_11339.html
- Javanmard, K., Zeini Hassanvand, N., & Seif, H. (2022). Analyzing the Consequences of Male-Female Student Friendships Using Qualitative and Grounded Theory Analysis (Case Study: Students of Ayatollah Boroujerdi University). *Social Psychology Research*, 12(47), 1-32. https://www.socialpsychology.ir/article_164024.html?lang=en
- Kislev, E. (2019). Does Marriage Really Improve Sexual Satisfaction? Evidence from the Pairfam Dataset. *The Journal of Sex Research*, 57(4), 470-481. <https://doi.org/10.1080/00224499.2019.1608146>
- Krstić, M. (2022). Rational choice theory-alternatives and criticisms. *Socijalna Ekologija*, 31(1), 9-27. <https://doi.org/10.17234/SocEkol.31.1.1>
- Malik, H. A., & Malik, F. A. (2022). Emile Durkheim contributions to sociology. *Sociology*, 6(2), 7-10. https://www.researchgate.net/profile/Fizana-Malik-2/publication/358928658_Emile_Durkheim_Contributions_to_Sociology/links/621e262b9947d339eb73a611/Emile-Durkheim-Contributions-to-Sociology.pdf
- Mohajan, H. K., & Mohajan, D. (2023). Glaserian grounded theory and Straussian grounded theory: Two standard qualitative research approaches in social science. *Journal of Economic Development, Environment and People*, 12(1), 72. <https://doi.org/10.26458/jedep.v12i1.794>
- Naeibi, H., Moeidfard, S., Serajzadeh, S. H., & Feizi, I. (2017). Durkheim and Merton's Anomie Theory: Similarities, Differences, and Measurement Approaches. *Social Welfare*, 17(66), 9-52. https://refahj.uswr.ac.ir/browse.php?a_code=A-10-198-2&sid=1&slc_lang=en
- Pengpid, S., Peltzer, K., & Anantanasuwong, D. (2024). Marital status, marital transition and health behaviour and mental health outcomes among middle-aged and older adults in Thailand: A national longitudinal study. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 117, 105196. <https://doi.org/10.1016/j.archger.2023.105196>
- Purnomo, T., & Suprihandari, M. D. (2025). Social dynamics of marriage (divorce) in banyuwangi city: economic and cultural perspectives in banyuwangi. *Jurnal Bina Bangsa Ekonomika*, 18(1), 480-489. <https://jbbe.lppmbinabangsa.id/index.php/jbbe/article/view/720>
- Rocheleau, G. C., Olson, J. T., & Vito, A. G. (2023). Victimization, negative emotions, and substance use: Variability in general strain theory processes by marriage and relationship quality. *Criminology & Criminal Justice*, 17488958231158469. <https://doi.org/10.1177/17488958231158469>
- Tahir, N. (2024). Exploring arranged marriage: Breaking biased frames and uncovering a much-misunderstood marital institution. In *In Research Handbook on Marriage, Cohabitation and the Law* (pp. 192-209). Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781802202656.00020>

- Tayebnia, M. S., Kardavani, R., & Yaraqi, S. (2023). A Qualitative Typology of Attitudes Towards Marriage Among Unmarried University Students in Isfahan. *Applied Sociology*, 34(2), 101-122. https://jas.ui.ac.ir/article_27574.html?lang=en
- Tolts, M. (2023). Modernization of Demographic Behaviour in the Muslim Republics of the Former USSR. In *In Muslim Eurasia* (pp. 231-253). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003417088-13>
- Valabeigi, J. (2023). The relationship between marriage and prevention of sexual deviations among young people in Sanandaj. *Sociological Studies of Youth*, 14(48), 135-152. <https://sanad.iau.ir/Journal/ssyj/Article/977027/FullText>